

slavimo 10. rođendan

I nakon deset godina u vrtiću

Čast nam je podsjetiti Vas da upravo ovim brojem časopis *Dijete, vrtić, obitelj* obilježava desetogodišnji jubilej izlaženja na hrvatskoj predškolskoj sceni. Naime, u lipnju 1995. godine objavljen je prvi broj, naš prvi broj, pa je sada prigoda da mu nakon punih deset godina kontinuiranog izlaženja, u koje je utkano puno entuzijazma, kreativnosti i rada, posvetimo dužnu pažnju. Dopustite stoga da se osvrnemo na njegove začetke, povijest i ciljeve, te da procijenimo njegovu dosadašnju uspješnost i promislimo pravce daljnjeg djelovanja.

Biserka Petrović-Sočo, mr. sc.
Učiteljska akademija, Zagreb

Od potrebe informiranja do osnivanja časopisa

Početna ideja o potrebi za glasilom koje je vrlo brzo preraslo u prvi hrvatski stručni časopis specijaliziran samo za predškolski odgoj, veže se za uvođenje međunarodnog Head Start predškolskog projekta u Hrvatskoj. Institut Otvoreno društvo iz New Yorka 1993. godine ponudio je i financirao stručno usavršavanje iz Head Start predškolskog programa u SAD-u svim zemljama srednje i istočne Europe s ciljem razvoja demokracije u njima. Tako smo nakon jednoipolmesečne edukacije u Washingtonu, New Yorku i Columbusu gospođa Mira Kunstek, ondašnja savjetnica za predškolski odgoj u Ministarstvu prosvjete i športa RH u ulozi direktorice, te moja malenkost u ulozi glavne mentorice za predškolski program, prionule svekolikim pripremama za njegovo uvođenje u Hrvatskoj. Već u školskoj 1994./95. godini program se uz suglasnost Ministarstva eksperimentalno počeo provoditi u sedam hrvatskih vrtića (DV Vrbljica i Šumska jagoda - Zagreb, DV Grada i Radost - Šibenik, vrtić u Fažani, u Bolu na Braču i u Mačkovcu pokraj Čakovca), a od 1995./1996. školske godine u projekt se uključuju još tri dječja vrtića (jedan u Njivicama i dva u Samoboru). Takva, a kasnije i puno veća obuhvaćenost djece, roditelja, odgajatelja, stručnih suradnika i ravnatelja programom nužno je nalagala kvalitetnu stručnu komunikaciju između svih uključenih sudionika u projekt kako bi se osigurao protok novih ideja i ubrzalo autentično tumačenje i praktično

izvođenje ovog programa u vrtićima. U to je vrijeme, da bi se program učinkovito postavio, trebalo prevesti i s djelatnicima raspraviti puno stručnog materijala pa se prirodno javila potreba za internim glasilom koje bi poveživalo i međusobno informiralo sve sudionike projekta.

S druge strane, u hrvatskoj stručnoj javnosti vrlo se brzo pročulo za ovaj program. Mnogi su se djelatnici i roditelji zanimali za njegovu filozofiju, metodički pristup, suradnju s roditeljima, financiranje i dr. pa me veliki interes za program ponukao da direktorici projekta predložim ideju o osnivanju stručnog časopisa. Smatrala sam da bi se putem njega učinkovitije i potpunije moglo odgovoriti na zainteresiranost stručnjaka, ali i širiti suvremene, demokratske vrijednosti. Ideja je odmah bila prihvaćena, no trebalo je iznaći financijsku potporu za njezinu realizaciju. Stoga smo prionule izradi pilot primjerka časopisa na temelju kojega ćemo na prvoj međunarodnoj konferenciji projekta prezentirati ideju. Pam Caughlin, stručna direktorica međunarodnog projekta iz Washingtona, vrlo se pohvalno izrazila o našim nastojanjima i sadržaju predložene časopisa pa je tu ideju na istoj konferenciji predložila i predstavnicima drugih 20 zemalja. Prvi broj našeg časopisa vrlo je brzo po povratku u Zagreb ugledao svjetlo dana. U njemu glavna urednica piše: *U želji da proširimo granice svog djelovanja i široj javnosti predočimo svoj interes koji je usmjeren napretku predškolskog odgoja u Hrvatskoj, pristupili smo izdavanju ovog stručno-*

slavimo 10. rođendan

popularnog časopisa. Njegov je naziv sukladan osnovnoj ideji našega programa pa smo nastojali osigurati članke koji govore o djeci, o dostignućima i suvremenim temama značajnim za predškolski odgoj kako u svijetu, tako i u Hrvatskoj; o iskustvima odgojitelja i roditelja, njihovim očekivanjima i savjetima. (Kunstek, 1995., *Dijete, vrtić, obitelj*, br. 1, str. 10).

Promocija časopisa održana je 14. rujna 1995. godine u Dječjem vrtiću "Različak" u Zagrebu. Informirajući prosvjetnu javnost o našem časopisu,

i dom", "Iz sobe za roditelje", "Malo savjetovalište" itd. (Flego, 1995., *Školske novine*).

Dr. sc. Arjana Miljak, voditeljica katedre za predškolsku pedagogiju pri Odsjeku pedagogijskih znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,

Maja Flego u "Školskim novinama" tada o njemu piše: *Iako je sadržaj prvog broja pretežno vezan uz Head Start projekt, u njemu je mnogo rubrika koje će privući svakoga tko se bavi djecom predškolske dobi. Naslovi rubrika su "Suvremeni trenuci u predškolskom odgoju", "Čuvajmo zdravlje i okoliš", "Kako djeca doživljavaju svijet", "Dijete*

br. 1 - studeni | SRPANJ | 1995.

Pogled na predškolsku djecu i njihove odgojitelje iz europske perspektive

Dječja osobnost - razlog za slavlje!

20 najvažnijih načela za uspješno odgojno-obrazovno djelovanje

koja je ubrzo postala članica redakcije i znatno pridonijela kvaliteti časopisa, povodom osnivanja navodi: *Prvi broj časopisa "Dijete, vrtić, obitelj", prema mojoj prosudbi, vrlo je visoke stručne kvalitete. Rubrike su vrlo dobro izabrane, a njihovi su sadržaji aktualni. Treba poželjeti da kvaliteta ovih priloga bude, ako ne viša, onda bar na ovoj postignutoj razini. Ovisit će to i o našim budućim prilogima, te ćemo svi, na određen način, biti odgovorni za njegovu kvalitetu. (Miljak, 1995., *Dijete, vrtić, obitelj*, br. 2, str.13).*

slavimo 10. rodendan

I s drugih strana stizale su pohvale, pozitivne kritike, poticaji i dobre prognoze pa nas je sve to obvezivalo i poticalo da ustrajemo na kvaliteti i aktualnosti sadržaja koji će se dalje objavljivati u časopisu. U sljedećim brojevima nastojali smo fleksibilno slijediti, a povremeno i mijenjati nazive rubrika sukladno zajednički dogovorenoj uredničkoj politici i ciljevima koje smo htjeli postići, a o kojima će kasnije u ovom članku biti više riječi.

U z direktoricu Miru Kunstek i glavnu mentoricu projekta, Biserku Petrović-Sočo, u prvoj godini objavljivanja časopisa svoj su doprinos dragovoljnim radom u uredničkom odboru dale voditeljice programa iz zagrebačkih vrtića Gordana Boršić i Nevenka Stefančić, kao i gospodin Stjepan Leskovec. Predanim radom na prikupljanju i pisanju priloga, uz sve voditelje programa u Hrvatskoj, posebno su se istaknule Nevenka Holetić iz Mačkovca pokraj Čakovca i nešto kasnije Miranda Pačić iz Šibenika. Kako se časopis dalje razvijao bilo je potrebno više stručnog i znanstvenog pristupa pa smo u redakcijski odbor uključili profesorice Arjanu Miljak i Anku Došen-Dobud, pedagoginje. Uredništvo se priključuju još Marijana Smerić, Andreja Markovinović, Željka Župan, Majda Kunstek i defektologinja Sanja Kobešćak. Kasnije se u rad redakcije uključuju i Zdenka Karabatić iz Zagreba i Mirjana Bakotić iz Splita, a potom i Helena Burić koja prethodnu godinu izlaženja časopisa preuzima ulogu glavne urednice časopisa.

Zbog osvežavanja, povremeno smo kao goste-urednike pozivali razne stručnjake, a osobna i stručna elastičnost, otvorenost i promjenjivost sastava uredništva unatrag proteklih deset godina označili su stilsku i tematsku raznolikost radova. Uvođenjem novih članova uredništva ponešto se mijenja i sama koncepcija časopisa. On je sada u puno većoj mjeri tematski ustrojen, čime se postiže produbljenje i opsežnija prorada određene teme te cjelovitija slika određenog problema. Časopis je doživio promjene i na planu likovnih rješenja i grafičkog oblikovanja. Procjenjujemo da su sve ove promjene, koje su sastavni dio napretka, pridonijele osuvremenjivanju našeg časopisa i njegovoj prepoznatljivosti.

Što smo htjeli postići?

Osnovna misao kojom smo se rukovodili pri uređivanju časopisa bila je doprinos demokratizaciji predškolskog odgoja u nas i u svezi s tim pomoć stručnjacima i roditeljima u njezinoj implementaciji u odgojno-obrazovni proces.

Nakon dvije godine provedbe programa u Hrvatskoj program se transformira, prilagođava novim uvjetima i opstaje pod nazivom *Korak po korak*. Promjena u nazivu označavala je jači naglasak na sljedećim komponentama: prilagođavanje rada novim organizacijskim uvjetima, emancipacijska dimenzija programa, pojačana fleksibilnost u odnosu na specifične potrebe okruženja u kojem vrtić djeluje. *Sam koncept Programa Korak po korak u najboljoj mjeri odgovara Bronfenbrennerovom poimanju ekološke pedagogije i vrtića kao središnje institucije u kojoj se započinje reflektirati cjelokupna skrb zajednice (mezo i makro sustav) za potrebe djeteta (mikro sustav)*. (Kunstek, 2003.)

S obzirom na humanističko-razvojno opredjeljenje, radili smo na konkretizaciji postupaka i načina rada odgajatelja prema zamislama ponudjenima u našem Programskom usmjerenju protkanim osnovnim postulatima Programa *Korak po korak*. Poticanje cjelovitog razvoja i odgoja djeteta u skladu s njegovim razvojnim potrebama, aktualnim sposobnostima, mogućnostima i interesima, uključujući u taj proces roditelje kao nezamjenjive odgojne čimbenike i partnere u odgoju, glavne su stručne ideje koje smo željeli promicati sadržajem časopisa.

U časopisu se velika pozornost posvećuje individualizaciji djeteta, važnosti njegovog osobnog iskustva u procesu učenja, partnerstvu s roditeljima te značaju bogatstva materijalno-poticajnog okruženja na dijete i njegov razvoj. Nastoji se na raznim iskustvenih metoda cjelovitog (integriranog) učenja i poučavanja, to jest na projektnom metodičkom pristupu kao jednom od najprimitivnijih načina učenja djeteta predškolske dobi. Takav pristup najbolje omogućuje cjelovitost iskustva, otvorenost za brojna rješenja, autonomiju i razvoj vještina za socijalno učenje i učenje demokracije.

Sadržaj časopisa

Za razliku od većine časopisa koji se bave odgojem i obrazovanjem, *Dijete, vrtić, obitelj* obuhvatio je, pored znanstvenih tema, i one koje se bave praktičnom stranom predškolskog odgoja i "živim" iskustvima iz prakse. Časopisom se također nastoji utjecati na promjenu stavova roditelja i uže zajednice o značenju predškolskog odgoja i obrazovanja za cjelokupni daljnji razvoj djeteta, na afirmaciju predškolske djelatnosti kroz javnost rada putem objavljivanja stručnih dokumenata, iskustava i savjeta roditelja te na aktivno sudjelovanje roditelja u demokratskim procesima od najranijeg djetinjstva. Njeguje se i pozitivan stav prema djeci koja su "drukčija" i

poštivanje raznolikosti svakog djeteta i njegove obitelji. Poznavanje, osveščivanje i što je najvažnije, praktično primjenjivanje dječjih prava u predškolskoj ustanovi i obitelji, također su ciljevi koje nastojimo promovirati časopisom, kao i pridonositi pluralizmu i decentralizaciji predškolskih programa u Hrvatskoj.

Tijekom posljednjih deset godina, časopis *Dijete, vrtić, obitelj* bavio se obiljem tema iz područja ranog odgoja i obrazovanja. Nastojao je zagovarati društveno-humanistički razvoj i demokratizaciju odnosa u vrtiću. U svojim priložima zastupa prava djece i njihovih obitelji te profilira važnost struke odgajatelja.

Časopis *Dijete, vrtić, obitelj* progovara o područjima koja se tiču **politike odgoja i obrazovanja** (Zakon o predškolskom odgoju; pregled sustava i programa predškolskog odgoja u raznim zemljama; ciljevi institucionalnog predškolskog odgoja u Hrvatskoj; analiza troškova i koristi programa za rani razvoj; nužnost promjena u predškolskom odgoju) te **pitanjima profesionalnog razvoja odgajatelja** (timsko unapređivanje rada u 13 zagrebačkih jaslica, dječji projekti u vrtiću; pregled stručnog usavršavanja odgajatelja u vrtićima Reggio Emilie; stručni i znanstveni skupovi o predškolskom odgoju; ulogu očeva i muških odgajatelja; samoprocjena, načela uspješnog odgojno-obrazovnog djelovanja; standardi kvalitete; radovi o iskustvima odgajatelja iz prakse), **istražuje razne pedagoške koncepcije i metode te govori o novostima iz područja razvojne psihologije i pedagogije** (rezultati istraživanja o mozgu; razvojno-primjerena praksa visokokvalitetnih Montessori programa; proučavanje djece pomoću promatranja i bilježenja; primijenjeno istraživanje; program nenasilnog rješavanja sukoba; emocionalna inteligencija; Reggio koncepcija učenja života na krilima mašte; ekološke teme; humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja; intervju s J. Zimmerom, svjetski poznatim stručnjakom po koncepciji socijalnog učenja-učenja za život i projektnoj metodi; konstruktivistička paradigma), **zastupa prava djece s posebnim potrebama** (socijalni aspekti odgoja i obrazovanja djece s posebnim potrebama; inkluzija djece s posebnim potrebama u redovni predškolski program), **bavi se dječjom osobnošću i svim područjima dječjeg razvoja** (dječja osobnost; utjecaj rata na djecu; polazak djeteta u školu; pedagoško osmišljavanje prijelaza iz vrtića u školu; poticanje samopoštovanja kod male djece; važnost igre za razvoj najmlađe djece; sigurnost djece u jaslicama; dječji temperament, djeteta i trauma, kreativnosti), **govori o važnosti razvoja partnerstva s roditeljima** i načinima uključivanja obitelji u život vrtića (kako roditelje uključivati u predškolske programe; roditeljstvo u dječjem vrtiću; partnerstvo obitelji i vrtića; odnosu prema darovitosti u obitelji i vrtiću) te progovara **o važnosti okruženja i ozračja na razvoj djeteta**.

U svakom od tematskih brojeva i dalje se može naći niz kvalitetnih metodičkih prikaza iz pedagoške prakse, dobrih savjeta, zanimljivosti iz dječjeg doživljavanja svijeta, humoristične priče odgajateljice Marice Milčec, obavijesti o seminarima, stručnim i znanstvenim skupovima a predškolskom odgoju ili njihovi prikazi, novosti s visokih učiteljskih škola, informacije o novoj stručnoj literaturi i dr.

Umjesto zaključka

Časopis se danas samofinancira. Zbog male naklade i pretplate koja se već godinama kreće oko 650 primjeraka, uspijeva pokriti troškove izlaženja, no još nije u mogućnosti nadoknaditi rad brojnih suradnika i autora. Entuzijazam brojnih odgajatelja, stručnih suradnika kao i članova uredništva izniman je i na ovom mjestu želimo zahvaliti svim suradnicima na brojnim kvalitetnim člancima kojima smo sačuvali njegovu održivost i kvalitetu. Usprkos nedostacima kojih smo svjesni, *Dijete, vrtić, obitelj* i danas je jedini specijalizirani časopis za predškolski odgoj u Hrvatskoj. Ovu činjenicu smo željeli podijeliti s vama kako bismo naglasili da smo zapravo svi djelomično i zaslužni i odgovorni za njegov opstanak.

Nakon desetogodišnjeg objavljivanja možemo zaključiti da je zahvaljujući predanosti i entuzijazmu predškolaca časopis znatno popularizirao *Korak po korak* predškolski program, nikad ne zanemarujući pritom nacionalne interese i tradiciju, da je u velikoj mjeri pridonio demokratizaciji, pluralizmu i decentralizaciji hrvatskog predškolskog odgoja, afirmirao mnoge odgajatelje u njihovoj stručnosti, prikazao mnoge demokratske modele odgojno-obrazovnog rada s djecom i roditeljima, pridonio mijenjanju slike o djetetu i njegovim potencijalima, razvio volonterski rad i senzibilnost za prihvaćanje razlika u mnogim područjima, zalagao se za poštivanje dječjih prava, osveščivao važnost predškolskog odgoja i razvoja za cjelokupan kasniji život čovjeka, služio kao poticaj u promišljanju i osmišljavanju razvojno-primjerene pedagoške prakse, održavao entuzijazam za partnerstvo s roditeljima i lokalnom zajednicom te informirao našu stručnu javnost o suvremenim praktičnim dostignućima u Hrvatskoj i svijetu.

Otvorenost časopisa prema suvremenim, svjetskim, praktičnim i teorijskim dostignućima i njihovo redovito objavljivanje osiguravaju stručnu aktualnost i suvremenost naših nastojanja te podizanje kvalitete odgoja predškolske djece u obitelji i u ustanovi.

Preostaje nam još samo našem prvom i još uvijek jedinom specijaliziranom časopisu za predškolski odgoj u Hrvatskoj, poželjati još puno novih kreativnih desetljeća.